

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Съвет на Европа/Европейски съд по правата на човека, 2013 г. Този превод не обвързва Съда. За допълнителна информация моля вижте пълните указания за авторските права в края на документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

ЧЕТВЪРТА СЕКЦИЯ

ДЕЛО К.У. СРЕЩУ ФИНЛАНДИЯ

(Жалба no. 2872/02)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

2 декември 2008 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

02/03/2009

По делото К.У. срещу Финландия,

Европейският съд по правата на човека (четвърта секция), заседаващ като камара, в състав:

Nicolas Bratza, *председател*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

Dauid Thór Björgvinsson,

Ján Šikuta,

Päivi Hirvelä, *съдии*,

и Lawrence Early, *секретар на секция*,

след проведено закрито заседание на 13 ноември 2008 г.,

постанови следното решение, прието на същата дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано по жалба (по. 2872/02) срещу Република Финландия, подадена до Съда в съответствие с член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от финландски гражданин („жалбоподателят“) на 1 януари 2002 г. Председателят на секцията е удовлетворил искането на жалбоподателя името му да не бъде разкрито (член 47 § 3 от Правилника на Съда).

2. Жалбоподателят е представляван от г-н Р. Huttunen, адвокат с практика в Хелзинки. Финландското правителство („правителството“) е представлявано от своя агент, г-н А. Kosonen от Министерство на външните работи.

3. Жалбоподателят твърди, по-специално, че държавата не е спазила позитивното си задължение да защити правото на зачитане на личния му живот по член 8 от Конвенцията.

4. С решение от 27 юни 2006 г. Съдът е обявил жалбата за допустима.

5. Жалбоподателят и правителството са представили становища (член 59 § 1 от Правилника). Тъй като след консултация със страните, камарата е решила, че не е необходимо провеждането на заседание в присъствието на страните (член 59 § 3 *in fine* от Правилника), всяка страна е отговорила писмено на становището на другата страна. Освен това е получено становище на третата встъпила страна, Хелзинска фондация за правата на човека, на която председателят е разрешил да встъпи в писменото производство (член 36 § 2 от Конвенцията и член 44 § 2 от Правилника).

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

6. Жалбоподателят е роден през 1986 г.

7. На 15 март 1999 г. неидентифицирано лице или лица са пуснали обява в интернет сайт за запознанства от името на жалбоподателя, който е бил на 12 години по това време, без негово знание. В обявата се споменавала неговата възраст и година на раждане, съдържало се подробно описание на неговите физически характеристики, линк към уеб страницата, която той имал по това време, и където се намирала негов снимка, както и неговия телефонен номер, който бил верен с изключение на една цифра. В обявата се твърдяло, че той търси интимни отношения с момче на неговата възраст или по-голямо, „за да му покаже как се правят нещата”.

8. Жалбоподателят е разбрал за обявата в интернет, когато е получил имейл от човек, който предлагал да се срещне с него и „след това да видим какво искаш”.

9. Бащата на жалбоподателя поискал от полицията да идентифицира лицето, което е пуснало обявата, за да повдигне обвинение срещу него. Доставчикът на интернет услуги, обаче, отказал да разкрие самоличността на притежателя на въпросния т. нар. динамичен интернет протокол (IP) адрес, тъй като се считал за задължен да спазва поверителността на телекомуникациите, както постановявал законът.

10. Тогава полицията поискала от районния съд в Хелзинки (*käräjäoikeus, tingsrätten*) да задължи доставчика на интернет услуги да разкрие тази информация на основание член 28 от Закона за наказателното разследване (*esitutkintalaki, förundersökningslagen*; Закон № 449/1987, изменен със Закон № 692/1997).

11. С решение от 19 януари 2001 г. районният съд е отказал, тъй като не съществувала изрична законова разпоредба, която да му позволява да задължи доставчика на интернет услуги да предостави идентификационни телекомуникационни данни в нарушение на професионалната тайна. Съдът е отбелязал, че съгласно глава 5а, член 3 от Закона за принудителните мерки (*pakkokeinolaki, tvångsmedelslagen*; Закон № 450/1987) и член 18 от Закона за защита на личната неприкосновеност и сигурността на обмена на данни в телекомуникациите (*laki yksityisyydensuojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta, lag om integritetsskydd vid telekommunikation och dataskydd inom televerksamhet*; Закон № 565/1999) полицията има право да получи идентификационни телекомуникационни данни в случаи, касаещи определени престъпления, независимо от

задължението за професионална тайна. Злонамерена клевета обаче не е такова престъпление.

12. На 14 март 2001 г. апелативният съд (*hovioikeus, hovrätten*) е оставил решението в сила, а на 31 август 2001 г. Върховният съд (*korkein oikeus, högsta domstolen*) е отказал да даде разрешение за обжалване.

13. Лицето, което е отговорило на обявата за срещи и се е свързало със жалбоподателя, е било идентифицирано чрез своя имейл адрес.

14. Срещу директора на дружеството, доставящо интернет услуги, не е могло да бъде образувано производство, тъй като в решението си от 2 април 2001 г. прокурорът е установил, че давностният срок за образуване на такова производство е бил изтекъл. Твърдяното престъпление било нарушение на Закона за защита на личните данни (*henkilötietolaki, personuppgiftslagen*; Закон № 523/99, който е влязъл в сила на 1 юни 1999 г.). По-конкретно, доставчикът на интернет услуги е публикувал клеветническа обява без да провери самоличността на публикуващия.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

15. Финландският конституционен закон (*Suomen hallitusmuoto, Regeringsform för Finland*; Закон № 94/1919, изменен със Закон № 969/1995) е бил в сила до 1 март 2000 г. Член 8 от него съответства на член 10 от действащата финландска Конституция (*Suomen perustuslaki, Finlands grundlag*; Закон № 731/1999), който предвижда, че се гарантира правото на личен живот на всеки.

16. През дадения период глава 27, член 3 от Наказателния кодекс (*rikoslaki, strafflagen*; Закон № 908/1974) предвиждал:

„Лице, което по начин, различен от посочените по-горе, извърши акт на злонамерена клевета срещу друго лице посредством обидно изявление, заплаха или друго унизително действие, се наказва за злонамерена клевета с глоба или лишаване от свобода за срок не по-дълъг от три месеца.

Ако злонамерената клевета е извършена публично или в печата, писмено или чрез графично изображение, разпространено от виновната страна или причинено от виновната страна, виновното лице се наказва с глоба или лишаване от свобода за срок не по-дълъг от четири месеца.“

17. През дадения период глава 5а, член 3 от Закона за принудителните мерки е предвиждала:

„Предпоставки за мониторинг на телекомуникациите

Когато има основание дадено лице да бъде заподозряно в:

(1) престъпление, наказуемо с лишаване от свобода за срок не по-кратък от четири месеца;

(2) престъпление срещу компютърна система, извършено с помощта на терминално устройство, престъпление, свързано с наркотици, или

(3) наказуем опит за извършване на някое от престъпленията, посочени по-горе в този член;

на органа, водещ разследването може да бъде разрешено да следи телекомуникационните връзки, с които разполага заподозреният, или за които се предполага, че използва или временно да деактивира тези връзки, ако може да се приеме, че информацията, получена при следенето или деактивирането на връзката, е много важна за разследването на престъплението ...“

18. Член 18, алинея 1(1) от Закона за защита на личната неприкосновеност и сигурността на обмена на данни в телекомуникациите, който е влязъл в сила на 1 юли 1999 г. и е бил отменен на 1 септември 2004 г., е предвиждал:

„Независимо от задължението за пазене на тайна, предвидено в член 7, полицията има право да получи:

(1) идентификационни данни за предаванията на връзката на конкретен абонат, със съгласието на засегнатата страна и на собственика на абонатната връзка, необходими за целите на разследването на престъпленията, посочени в глава 16, член 9 (а), глава 17, член 13 § 2 или в глава 24, член 3 (а) от Наказателния кодекс (Закон № 39/1889) ...“

19. Член 48 от Закона за личните данни предвиждал, че доставчикът на услугата носи наказателна отговорност за проверка на самоличността на подателя преди да публикува клеветнически съобщения на своя уебсайт. Член 47 предвиждал, че доставчикът на услугите носи и отговорност за вреди.

20. През въпросния период обработването и публикуването на чувствителна информация относно сексуалното поведение на интернет сървър без съгласието на засегнатото лице е било класифицирано като престъпление против защитата на личните данни по член 43 от Закона за личните досиета (Закон № 630/1995) и глава 38, член 9 (Закон № 578/1995) от Наказателния кодекс и като нарушение, свързано със защитата на личните данни по член 44 от Закона за личните досиета. Освен това, то би могло да доведе до отговорност за обезщетение по силата на член 42 (Закон № 471/1987) от същия закон.

21. Член 17 от Закона за упражняването на свободата на изразяване в масмедииите (*laki sanavapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä, lagen om yttrandefrihet i masskommunikation*; Закон № 460/2003), който е влязъл в сила на 1 януари 2004 г., предвижда:

„Предоставяне на идентификационна информация за мрежово съобщение

По искане на длъжностно лице, притежаващо правомощие за задържане под стража, на прокурора или на пострадалото лице, съдът може да разпорежи на лице, разполагащо с предавател, сървър или друго подобно устройство да

предостави на молителя информация, необходима за установяване на самоличността на изпращача на мрежово съобщение, при условие че са налице основателни причини да се счита, че съдържанието на съобщението, е такова, че разпространяването му сред обществеността би представлявало престъпление. Въпреки това, предоставянето на идентификационната информация на потърпевщата страна, може да бъде наредено само в случай, че тази страна има право да предяви частна тъжба за престъплението. Искането се подава до районния съд по местоживеенето на лицето, разполагащо с устройството, или до районния съд в Хелзинки в срок от три месеца от публикуването на въпросното съобщение. Съдът може да подсили ефекта от заповедта като предвиди възможно налагане на глоба.“

III. ПРИЛОЖИМИ МЕЖДУНАРОДНИ МАТЕРИАЛИ

A. Съвет на Европа

22. Бързото развитие на телекомуникационните технологии през последните десетилетия води до появата на нови видове престъпления и позволява традиционните престъпления да се извършват с помощта на нови технологии. Съветът на Европа е признал необходимостта да се реагира адекватно и бързо на това ново предизвикателство още през 1989 г., когато Комитетът на министрите е приел Препоръка № R (89) 9 относно компютърните престъпления. Решен да гарантира, че разследващите органи притежават съответните специални правомощия при разследването на компютърни престъпления, през 1995 г. Комитетът на министрите е приел Препоръка № R (95) 13 относно проблемите на наказателно-процесуалното право, свързани с информационните технологии. В точка 12 от принципите, приложени към нея, Комитетът препоръчва:

„Трябва да се наложат специални задължения на доставчиците, които предлагат телекомуникационни услуги на обществото, чрез обществени или частни мрежи, да предоставят информация за разкриване самоличността на потребител, когато това им бъде наредено от компетентния разследващ орган.“

23. Другите принципи, свързани със задължението за сътрудничество на разследващите органи гласят:

„9. При спазването на законови привилегии или закрила, повечето правни системи позволяват на разследващите органи да нареждат на лицата да предават обекти под техен контрол, които са необходими, за да послужат като доказателство. По подобен начин, трябва да бъдат създадени разпоредби, които да дават право на властите да нареждат на лицата да предават всякаква конкретна информация под техен контрол в компютърна система във вида, изискван от разследващите органи.

10. При спазването на законови привилегии или закрила, разследващите органи трябва да имат правомощията да нареждат на лицата, които притежават

данни в компютърна система под техен контрол, да предоставят цялата необходима информация, която позволява достъп до компютърната система и данните, съдържащи се в нея. Наказателно-процесуалното право трябва да гарантира, че подобно нареждане може да се даде и на други лица, които имат познания относно функционирането на компютърната система или относно мерки, приложени, за да бъдат запазени данните в тази система.“

24. През 1996 г. Европейският комитет по проблемите на престъпността е създал комисия от експерти, които да се занимават с престъпленията в кибернетичното пространство. Смятало се е, че макар предходните две препоръки относно материалното и процесуалното право да не са останали незабелязани, само един обвързващ международен инструмент може да осигури необходимата ефективност в борбата срещу престъпленията в кибернетичното пространство. Конвенцията за престъпленията в кибернетичното пространство е била открита за подписване на 23 ноември 2001 г. и е влязла в сила на 1 юли 2004 г. Тя е първият и единствен международен договор относно престъпления, извършени по интернет и е отворена за всички държави. Конвенцията изисква страните да обявят за престъпления следните действия: незаконен достъп до компютърна система, незаконно прихващане на компютърни данни, посегателство срещу неприкосновеността на данни или на компютърна система, злоупотреба с устройства, компютърна фалшификация и измама, детска порнография и нарушение на авторското право и сродните му права. Допълнителният протокол към Конвенцията за престъпленията в кибернетичното пространство, приет през 2003 г., освен това изисква криминализирането на речта, подтикваща към омраза, ксенофобията и расизма. Обхватът на процесуалните разпоредби на Конвенцията надхвърля престъпленията, посочени в Конвенцията, и се прилага за всяко престъпление, извършено с помощта на компютърна система:

Член 14 – Обхват на процесуалните разпоредби

„1. Всяка страна приема такива законодателни и други мерки, каквито са необходими за установяването правомощията и производствата, предвидени в настоящата глава, за целите на специфични наказателни разследвания или производства.

2. ...всяка страна прилага правомощията и производствата, посочени в алинея 1, по отношение на:

а) престъпленията, установени в съответствие с членове от 2 до 11 на настоящата Конвенция;

(b) други престъпления, извършени с помощта на компютърна система; и

(c) събирането на доказателства в електронна форма относно престъпления.

3. ...“

25. Процесуалните правомощия включват бързо запазване на съхраняваните данни, бързо запазване и частично разкриване на данни за трафика, разпореждане за предоставяне на данни и информация, претърсване и изземване на компютърни данни, събиране в реално време на данни и прихващане на данни, свързани със съдържанието. От особено значение е правомощието да бъде наредено на доставчик на услуги да предостави информация за абонатите, свързани с неговите услуги; наистина, обяснителният доклад описва трудностите при разкриването на самоличността на извършителя като едно от най-големите предизвикателства в борбата с престъпността в мрежова среда:

Член 18 – Разпореждане за предоставяне на данни и информация

„1. Всяка страна взема необходимите законодателни и други мерки, за да овласти компетентните си органи да могат да нареждат

(а) на лице, пребиваващо на нейна територия, да предостави определени компютърни данни, притежавани от него или намиращи се под негов контрол, които се съхраняват в компютърна система или на електронен носител за съхраняване на компютърни данни, и

(б) на доставчик на услуги, който предлага услуги на нейна територия, да предостави информация за абонатите, отнасяща се до подобна услуга, с която информация той разполага или която се намира под негов контрол.

2. По отношение на правата и процедурите, посочени в настоящия член, се прилагат членове 14 и 15.

3. За целите на настоящия член изразът „информация за абоната“ означава всички сведения, съдържащи се под формата на компютърни данни или под всякаква друга форма, притежавани от доставчик на услуги, и отнасящи се до потребителите на неговите услуги, различни от данните за трафика или за съдържанието, и даващи възможност да се установи:

(а) използваният тип комуникационна услуга, техническите мерки, взети по отношение на нея, както и времетраенето на услугата;

(б) самоличността на потребителя, неговият пощенски адрес или адрес по местонахождение, телефонен номер или всеки друг номер за достъп до него, сведения за сметките и заплащането, съществуващи на основата на договор или споразумение за услугата,

(с) всяка друга информация относно местонахождението на комуникационното оборудване, съществуваща на основата на договор или споразумение за услугата.”

26. В пояснителния доклад се отбелязва, че в хода на наказателно разследване, информация за абоната може да бъде необходима най-вече в две ситуации. Първо, за да се определи кои услуги и свързаните

с тях технически мерки са били използвани или се използват от даден абонат, като например вида на използваната телефонна услуга, вида на други свързани услуги (например, пренасочване на обаждания, гласова поща), или телефонния номер или друг технически адрес (например, имейл адрес). На второ място, когато е известен техническият адрес, информацията за абоната е необходима, за да може да бъде установена самоличността на съответното лице. Разпореждането за предоставяне на данни и информация представлява по-щадяща и по-лека мярка, която правоприлагащите органи могат да използват вместо мерки като например прихващането на данни за съдържанието и събиране на данни за трафика в реално време, чието използване трябва или може да бъде ограничено само до тежки престъпления (членове 20 и 21 на Конвенцията за престъпленията в кибернетичното пространство).

27. По време на всеобща конференция „Сътрудничество в борбата с киберпрестъпността“, проведена в Страсбург на 1-2 април 2008 г., са били приети „Насоки за сътрудничество между правоприлагащите органи и доставчиците на интернет услуги във връзка с киберпрестъпността“. Целта на насоките е да се помогне на правоприлагащите органи и на доставчиците на интернет услуги да структурират своето взаимодействие във връзка с въпросите на киберпрестъпността. За да се повиши киберсигурността и да се сведе до минимум използването на услуги за незаконни цели, се счита за съществено важно двете страни да си сътрудничат по ефикасен начин. Насоките очертават конкретни мерки, които да бъдат предприети от правоприлагащите органи и доставчиците на услуги, насърчаващи ги да обменят информация с цел укрепване на техния капацитет за идентифициране и борба с нововъзникващи видове киберпрестъпления. По-специално, доставчиците на услуги биват насърчавани да си сътрудничат с органите на реда, за да се намали степента, в която услугите се използват за престъпната дейност, дефинирана от закона.

В. Организация на обединените нации

28. От множеството приети резолюции в областта на киберпространството, най-относитими за целите на настоящото дело са Резолюциите на Генералната асамблея 55/63 от 4 декември 2000 г. и 56/121 от 19 декември 2001 г. относно борбата срещу престъпна злоупотреба с информационни технологии. Сред мерките за борба с такива злоупотреби, в Резолюция 55/63 се препоръчва:

„(f) правните системи трябва да позволяват съхраняването на и бързия достъп до електронни данни, отнасящи се до конкретни наказателни разследвания;“

29. В последващата Резолюция се обръща внимание на важността на различните мерки и страните-членки отново се приканват да имат предвид тези мерки.

С. Европейски съюз

30. На 15 март 2006 г. Европейският парламент и Съветът на Европейския съюз са приели Директива 2006/24/ЕО за запазване на данни, създадени или обработени във връзка с предоставянето на обществено достъпни електронни съобщителни услуги или на обществени съобщителни мрежи и за изменение на предишната директива за запазване на данни - Директива 2002/58/ЕО. Целта на директивата е да хармонизира разпоредбите на държавите-членки, свързани със задълженията на доставчиците на комуникационни услуги по отношение на запазването на някои данни, за да се гарантира, че данните са достъпни за целите на разследването, разкриването и преследването на тежки престъпления, така както те са определени в национално законодателство на всяка държава-членка. Тя се прилага за трафика и данните за местоположението, както на юридически, така и на физически лица, и за свързаните с това данни, необходими за разкриване на самоличността на абонат или регистриран потребител. Тя не се отнася до съдържанието на електронните съобщения. Директивата изисква държавите-членки да гарантират, че определени категории данни се съхраняват за срок от шест месеца до две години. В член 5 са посочени данните, които да бъдат запазвани:

„1. Държавите-членки гарантират, че следните категории данни се запазват съгласно настоящата директива:

(а) данни, необходими за проследяване и идентифициране на източника на съобщението:

...

(2) при интернет достъп, електронна поща по Интернет и интернет телефония:

...

(iii) името и адреса на абоната или регистрирания ползвател, на който по време на съобщението е бил предоставен интернет протокол адрес (IP адрес), потребителско име или телефонен номер;“

31. До 15 септември 2007 г. държавите-членки е трябвало да приложат директивата. Въпреки това, шестнадесет държави-членки, включително Финландия, са се възползвали от правото си да отложат

прилагането ѝ по отношение на интернет достъп, интернет телефония и електронна поща до 15 март 2009 г.

IV. СРАВНИТЕЛНО ПРАВО

32. Сравнителен преглед на националното законодателство на държавите-членки на Съвета на Европа показва, че в повечето страни съществува конкретно задължение за доставчиците на телекомуникационни услуги да предоставят компютърни данни, включително информация за абонатите, в отговор на искане от разследващи или съдебни органи, независимо от характера на престъплението. В някои държави съществуват само общи разпоредби за представяне на документи и други данни, които на практика биха могли също да обхванат и задължението да се предостави определена компютърна информация и данни за даден абонат. Няколко държави все още не са приложили разпоредбите на член 18 от Конвенцията на Съвета на Европа за престъпленията в кибернетичното пространство.

V. СТАНОВИЩЕ НА ТРЕТАТА СТРАНА

33. Хелзинкската фондация за правата на човека заявява, че настоящото дело поставя въпроса за балансиране на защитата на личния живот, чест и добро име, от една страна, и упражняването на свободата на изразяване, от друга. Тя счита, че настоящият случай предлага на Съда възможност да определи позитивните задължения на държавата в тази сфера и по този начин да разпространи общи стандарти за използването на интернет в държавите-членки.

34. Тя изтъква, че интернет е много специален метод за комуникация и един от основните принципи на неговото използване е анонимността. Голямата степен на анонимност насърчава свободата на словото и изразяването на различни идеи. От друга страна, интернет е мощен инструмент за клеветене или обиждане на хора или за нарушаване на правото на личен живот. Поради анонимността на интернет, жертвата на нарушение се намира в уязвимо положение. Противно на традиционните медии, жертвата не може лесно да идентифицира лицето, разпространило клеветата поради факта, че е възможно то да се скрие зад псевдоним или дори да използва фалшива самоличност.

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЕНИ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕНОВЕ 8 И 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

35. Жалбоподателят се оплаква по член 8 от Конвенцията, че е било извършено посегателство върху личния му живот и че не е разполагал с ефективно вътрешноправно средство за защита, за да бъде разкрита самоличността на лицето, публикувало клеветническата обява в интернет от негово име, в противоречие с член 13 от Конвенцията.

Член 8 предвижда:

„1. Всеки има право на неприкосновеност на личния и семейния си живот...

2. Намесата на държавните власти в упражняването на това право е недопустима, освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите.“

Член 13 предвижда:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени от тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.“

A. Становища на страните

36. Жалбоподателят твърди, че финландското законодателство през въпросния период е защитавало престъпника, докато жертвата не е разполагала със средства за обезвреда или защита срещу нарушаване на неприкосновеността на личния ѝ живот. Съгласно Наказателния кодекс въпросното действие е било наказуемо, но правителството не е гарантирало съвместимостта на Закона за защита на личната неприкосновеност и сигурността на обмена на данни и на Закона за принудителните мерки. Той твърди, че несигурната възможност за предявяване на граждански иск, особено към трета страна, не е достатъчна, за да защити правата му. Той подчертава, че не разполага със средства за разкриване на самоличността на лицето, което е публикувало обявата в интернет. Макар в някои случаи обезщетението да може да бъде ефективно средство за защита, то зависи от това дали обезщетението се плаща от лицето, което е нарушило правата на жертвата, което не е така в неговия случай. Според правителството понастоящем е приложимо ново законодателство, което, ако е съществувало през въпросния период, би направило тази жалба

ненужна. По мнение на жалбоподателя правителството не е представило никаква обосновка за невъзможността да защити правата му през въпросния период. Следователно, той счита, че има нарушение на членове 8 и 13 от Конвенцията.

37. Правителството подчертава, че в настоящия случай намесата в личния живот на жалбоподателя е била извършена от друго лице. Оспорваното действие е било квалифицирано по вътрешното право като злонамерена клевета и би било наказуемо като такова, което има възпиращ ефект. Започнато е било разследване за идентифициране на лицето, което е публикувало обявата в интернет, но то е било неуспешно поради действащото законодателство през дадения период, което е имало за цел да защити свободата на изразяване и правото на анонимно изразяване. Законодателството е защитавало лицето, качило анонимно съобщение в интернет, в толкова голяма степен, че тази защита е обхващала също и съобщения, които биха могли да представляват намеса в личния живот на друго лице. Този страничен ефект на посочената защита се дължи на факта, че концепцията на съобщение, което би могло да представлява намеса в личния живот не е била ясно очертана, и поради това не е било възможно такива съобщения недвусмислено да се изключат от защитата, предвидена от закона. Съществували са обаче други средства за защита, като например Законът за личните данни, който осигурявал защита срещу злонамерена клевета, при която операторът на интернет сървър, въз основа на разпоредбите на този закон, предвиждащи наказателна отговорност и задължение за изплащане на обезщетение, е бил длъжен да гарантира, че чувствителни данни, записани от него, ще бъдат обработени със съгласието на засегнатото лице. Освен това, въпреки че престъплението, засягащо личните данни е било погасено по давност, жалбоподателят все още е имал възможност да търси обезщетение от публикувалия обявата. В сравнение с делото *X and Y срещу Нидерландия* (26 март 1985 г., Series A no. 91), в настоящия случай отговорността за вреди в контекста на по-леко престъпление, предоставя достатъчен възпиращ ефект. Освен това, жалбоподателят е имал на разположение и други механизми, като предварително разследване, наказателно производство, съдебно производство и търсене на вреди.

38. Правителството твърди, че е важно да се гледа на законодателството през дадения период в социалния му контекст, когато бързото нарастване на употребата на интернет едва е започвало. Действащото законодателство, Законът за упражняване на свободата на изразяване в масмедии (членове 2 и 17), който е влязъл в сила на 1 януари 2004 г., дава на полицията по-широки правомощия, които надделяват над защитата, предоставена на лицето, публикувало анонимно съобщение в интернет, за целите на наказателни

разследвания. Новото законодателство отразява реакцията на законодателя на социалното развитие, когато нарастващата употреба на - и в същото време злоупотребите с - интернет налагат предефиниране на границите на защита. По този начин, поради променената ситуация в обществото, в последващото законодателство допълнително се засилва защитата на личния живот по отношение на свободата на изразяване, и по-специално по отношение на защитата на лицата, които пускат анонимни съобщения в интернет.

39. Въпреки това, най-важното в случая е, че всъщност действащото през въпросния период законодателство е предоставяло на жалбоподателя средства за защита срещу разпространението на съобщения, нарушаващи правото му на личен живот, тъй като операторът на интернет сървър, на който е било публикувано съобщението, е бил длъжен по закон да провери дали засегнатото лице е дало съгласието си за използването на чувствителна информация за него на сървър на оператора. Това задължение е било подсилено от възможността за търсене на наказателна отговорност и отговорност за вреди. Така законодателството е предоставяло на жалбоподателя достатъчна степен на защита на личния му живот и ефективни вътрешноправни средства за защита.

В. Преценката на Съда

40. Съдът отбелязва в самото начало, че през въпросния период жалбоподателят, малолетно дванадесетгодишно момче, е станал обект на обява от сексуален характер на интернет сайт за запознанства. Самоличността на лицето, което било публикувало обявата, обаче не е могла да бъде разкрита от доставчика на интернет услуги поради действащото законодателство през дадения период.

41. Няма спор по отношение на приложението на член 8: фактите, изложени в жалбата засягат „личния живот“, понятие, което обхваща физическата и морална неприкосновеност на личността (виж *X and Y срещу Нидерландия*, цитирано по-горе, § 22). Макар от гледна точка на националното право това дело да се разглежда като злонамерена клевета, Съдът би искал да подчертае тези конкретни аспекти на понятието за личен живот, предвид потенциалната заплаха за физическото и психическото благосъстояние на жалбоподателя, предизвикана от въпросната ситуация и предвид уязвимостта му с оглед на крехката му възраст.

42. Съдът подчертава, че макар член 8 по същество да цели защита на лицата срещу произволна намеса от страна на държавните власти, той не само налага на държавата да се въздържа от подобна намеса: в допълнение към това предимно негативно задължение, може да съществуват и позитивни задължения, присъщи на ефективното

зачитане на личния и семейния живот (виж *Airey срещу Ирландия*, 9 октомври 1979 г., § 32, Series A no. 32).

43. Тези задължения могат да включват приемането на мерки, предназначени да осигурят зачитане на личния живот дори и в сферата на отношенията между частни лица. Има различни начини да се гарантира зачитането на личния живот и характера на задължението на държавата ще зависи от конкретния аспект на личния живот, за който става въпрос. Докато изборът на средствата за гарантиране спазването на член 8 в сферата на защита срещу действия на физически лица, по принцип, попада в рамките на свободата на преценка на държавата, ефективното възпиране от извършване на тежки нарушения, които засягат фундаментални ценности и основни аспекти на личния живот, изискват ефективни наказателноправни разпоредби (виж *X and Y срещу Нидерландия*, цитирано по-горе, §§ 23-24 и 27; *August срещу Обединеното кралство* (dec.), no. 36505/02, 21 януари 2003 г.; и *М.Ч. (М.С.) срещу България*, no. 39272/98, § 150, ECHR 2003-XII).

44. Границите на свободата на преценка на националните власти обаче са ограничени от разпоредбите на Конвенцията. При тълкуването им, тъй като Конвенцията е на първо място и преди всичко система за защита на правата на човека, Съдът трябва да вземе предвид променящите се условия в договарящите държави и да отговори, например, на всяко възникващо сближаване на стандартите, които трябва да бъдат достигнати (виж *Christine Goodwin срещу Обединеното кралство* [ГК], no. 28957/95, § 74, ECHR 2002-VI).

45. Съдът счита, че макар настоящото дело да не достига сериозността на *X and Y срещу Нидерландия*, където нарушението на член 8 произтича от липсата на ефективна наказателна санкция за изнасилване на момиче с увреждания, то не може да се счита за маловажно. Деянието е съставлявало престъпление, засягало е малолетен, когото е превърнало в мишена за опити за сближаване от страна на педофили (виж също и параграф 41 по-горе в тази връзка).

46. Правителството признава, че към дадения период операторът на интернет сървър не е могъл да бъде принуден да предостави информация за разкриване на самоличността на извършителя. То твърди, че е била предоставена защита поради самото съществуване на престъплението „злонамерена клевета” и поради възможността за повдигане на наказателно обвинение или за завеждане на иск за обезщетение срещу оператора на сървъра. Що се отнася до първото, Съдът отбелязва, че съществуването на законово определено престъпление, има ограничен възпиращ ефект, ако няма средства, за да бъде идентифициран и съден действителният нарушител. Тук Съдът отбелязва, че не изключва възможността позитивните задължения на държавата по член 8 за гарантиране на физическата или психическата неприкосновеност на лицата да обхващат и въпроси, свързани с

ефективността на наказателното преследване, дори и когато не става въпрос за наказателна отговорност на държавни служители (виж *Osman срещу Обединеното кралство*, 28 октомври 1998 г., § 128, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII). Според Съда държавите имат позитивно задължение, присъщо на член 8 от Конвенцията, да криминализират престъпления срещу личността, включително опити за престъпления, и да засилят възпиращия ефект на криминализирането чрез прилагане на практика на наказателноправните разпоредби и чрез ефективно разследване и наказателно преследване (виж, *mutatis mutandis*, *М.Ч. (М.С.) срещу България*, цитирано по-горе, § 153). Когато е застрашено физическото и психологическото благосъстояние на едно дете, това задължение придобива още по-голямо значение. В тази връзка Съдът отбелязва, че сексуалното насилие е безспорно един ужасяващ вид престъпление, с разрушителни последици върху жертвите на такова насилие. Деца и други уязвими лица имат право на защита от държавата под формата на ефективно възпиране от такива тежки видове намеса в основните аспекти на личния им живот (виж *Stubbings and Others срещу Обединеното кралство*, 22 октомври 1996 г., § 64, *Reports* 1996-IV).

47. Що се отнася до аргумента на правителството, че жалбоподателят е имал възможност да получи обезщетение от трета страна, а именно доставчика на услуги, Съдът счита, че това не е достатъчно при обстоятелствата на настоящото дело. Ясно е, че както общественят интерес, така и защитата на интересите на жертвите на престъпления, извършени срещу тяхното физическо или психическо благосъстояние, изискват наличието на вътрешноправно средство, което да позволява действителният нарушител да бъде идентифицирани и съден, в настоящия случай лицето, пуснало обявата от името на жалбоподателя, и жертвата да получи парично обезщетение от него.

48. Съдът приема, че с оглед на трудностите, свързани с опазването на реда в модерните общества, едно позитивно задължение трябва да се тълкува по начин, който не налага невъзможна или непропорционална тежест върху властите или, както в този случай, върху законодателя. Друго уместно съображение е необходимостта да се гарантира, че правомощията за контрол, предотвратяване и разследване на престъпления се упражняват по начин, който зачита напълно справедливия процес и другите гаранции, които законно ограничават наказателните разследвания, и изправянето на нарушителите пред съд, включително гаранциите, съдържащи се в членове 8 и 10 от Конвенцията, гаранции, на които самите нарушителите могат да се позоват. Съдът е чувствителен към аргумента на правителството, че всеки законодателен недостатък следва да се разглежда в социалния му контекст към дадения момент.

Съдът отбелязва в същото време, че инцидентът се е случил през 1999 г., т.е., по време, когато е било добре известно, че интернет, именно поради своя анонимен характер, може да се използва с престъпни цели (виж параграфи 22 и 24 по-горе). Също така, широко разпространеният проблем на сексуално малтретиране на деца е бил придобил известност в хода изминалите десет години. Поради това не може да се каже, че ответното правителство не е имало възможност да въведе система за защита на жертви-деца от това да се превърнат в мишени за педофили в интернет.

49. Съдът счита, че практическата и ефективна защита на жалбоподателя изисква предприемането на ефективни стъпки за установяване на самоличността и наказателно преследване на извършителя, т.е. на лицето, пуснало обявата. В настоящия случай не е била предоставена такава защита. Ефективно разследване така и не е могло да бъде започнато поради императивното изискване за поверителност. Въпреки че свободата на словото и поверителността на съобщенията са съображения от първостепенно значение и потребителите на телекомуникационни и интернет услуги трябва да имат гаранции, че тяхната собствена неприкосновеност на личния живот и свободата им на изразяване ще бъдат зачитани, тази гаранция не може да бъде абсолютна и трябва понякога да отстъпи пред други законни императиви, като предотвратяване на безредици или престъпления или за защита на правата и свободите на другите. Без да се засяга въпросът дали поведението на лицето, което е пуснало обявата в интернет може да се ползва от защитата на членове 8 и 10, като се има предвид осъдителният му характер, задача на законодателя е да осигури законодателната рамка за съвместяване на различните противоположни интереси, които претендират за защита в тази връзка. Такава рамка обаче не е съществувала по времето на настъпване на фактите, в резултат на което Финландия не може да бъде освободена от позитивното си задължение по отношение на жалбоподателя. По-късно законодателят се е занимал с този недостатък. Въпреки това, механизмите, въведени от Закона за упражняване на свободата на изразяване в масмедияте (виж параграф 21 по-горе) са дошли твърде късно за жалбоподателя.

50. Съдът намира, че в настоящия случай има нарушение на член 8 от Конвенцията.

51. Предвид заключението по член 8, Съдът счита, че не е необходимо да разглежда въпроса дали в настоящия случай има и нарушение на член 13 от Конвенцията (виж, наред с други източници, *Sallinen and Others срещу Финландия*, по. 50882/99, §§ 102 и 110, 27 септември 2005 г., и *Copland срещу Обединеното кралство*, по. 62617/00, §§ 50-51, ECHR 2007-I).

II. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

52. Член 41 от Конвенцията предвижда:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

A. Вреди

53. По отношение на неимуществени вреди жалбоподателят претендира 3 500 евро за страданията си.

54. Правителството твърди, че присъденото обезщетение не трябва да надвишава 2 500 евро.

55. Съдът намира за установено, че жалбоподателят е претърпял неимуществени вреди. Той счита, че установяването на нарушение не може да представлява достатъчно справедливо обезщетение и че трябва да бъде присъдено и парично обезщетение. Решавайки по справедливост, Съдът присъжда на жалбоподателя 3 000 в това отношение.

B. Разноски

56. Жалбоподателят претендира 2 500 евро за разходи, направени по време на националното производство и производството пред Съда.

57. Правителството изразява съмнение дали жалбоподателят е представил необходимите документи.

58. Съдът отбелязва, че не са били представени никакви документи съгласно изискванията на член 60 от Правилника на Съда. Следователно тази претенция трябва да бъде отхвърлена.

C. Лихва за забава

59. Съдът намира за уместно лихвата за забава да бъде определена въз основа на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ
ЕДИНОДУШНО

1. *Решава*, че има нарушение на член 8 от Конвенцията;

2. *Реши*, че не е необходимо да разглежда отделно оплакването по член 13 от Конвенцията;
3. *Реши*
 - (а) че ответната държава ще заплати на жалбоподателя, в тримесечен срок от датата, на която настоящото решение стане окончателно в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, 3 000 евро (три хиляди евро), плюс възможната дължима сума за данъци и такси, за неимуществени вреди;
 - (b) че от изтичането на гореспоменатия тримесечен срок до плащането се дължи проста лихва върху горепосочените суми в размер, равен на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта;
4. *Отхвърли* останалата част от претенцията на жалбоподателя за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и съобщено писмено на 2 декември 2008 г., в съответствие с член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Lawrence Early
Секретар

Nicolas Bratza
Председател

© Съвет на Европа/Европейски съд по правата на човека, 2013 г.

Официалните езици на Европейския съд по правата на човека са английски и френски. Този превод не обвързва Съда и Съдът не поема никаква отговорност за качеството му. Той може да бъде свален от базата данни с практиката на Европейския съд по правата на човека HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) или от всяка друга база данни, на която Съдът го е предоставил. Той може да бъде възпроизвеждан за нетърговски цели, при условие че е цитирано пълното заглавие на делото и посочената по-горе информация за авторските права. В случай че възнамерявате да използвате за търговски цели която и да било част от този превод, моля свържете се с publishing@echr.coe.int

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de

l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.